

Timaffy László

(1916-2002)

Karácsonyi éjféli miséket felidéző sokaság vett végső búcsút dr. Timaffy Lászlótól 2002. decemberében a győri Szentlélek templomban. A család, a pályatársak, barátok, tanítványok szinte elvesztek azok között, akik neki köszönhetik, hogy a világról értékálló ismereteket szerezhettek gazdananfolyamokon, népfőiskolán, az Agrártudományi Egyetemen, középiskolában, szakkörökön, vagy akár egy táborútz mellett tartott előadáson. Eljöttek azok is, akik általa fedezhették föl szülőföldjük, szűkebb tájuk hagyományait, saját kultúrájuk értékeit, hiszen a tudós tanár, a varázslatos ember, Laci bácsi, egy volt közülünk.

“Az élet sohasem elszigetelt jelenség a földön... látni kell mindenben az élet, a természet nagy összefüggéseit és ezek szerint kell itélni, cselekedni...” – írta 1949-ben, mintegy utavallomással önmagának, hogy aztán e szemléletmód töretlenség-

gét igazolja egész életével, tudományos és pedagógiai munkásságával.

Timaffy László 1916. április 16-án született Mosonszentandráson, de igazi szülőfalujának Cikolaszigetet tekintette. Azt a kis falut, mely elválaszthatatlanul összefonódott az Erdélyből a Csallóközbe települt Timaffyakkal. Nagyapja szervezte meg a csallóközi Duna parton sorakozó hajdani egyházi, nemes községek szállásainak, tanyáinak – így Cikolának is – önálló településsé válását. Timaffy László tudományos indíttatását, alapvető élményeit is itt, a nagyszülői házban szerezte.

A Mosonmagyaróvári Piarista Gimnáziumban tett érettségi vizsga után a Pázmány Péter Tudományegyetem földrajz-történelem szakán szerzett diplomát 1939-ben, majd a Közgazdaságtudományi Karon gazdaságföldrajzi tanári képesítést nyert. A tehetséges egyetemistának már 1938-tól rendszeresen jelentek meg földrajzi tanulmányai szülőföldjéről, kedves tájairól a Szigetközről és Csallóközről a *Földgömb* című folyóiratban. Doktori értekezését is a Szigetköz vízrajzáról, hidrogeográfiájáról készítette el Cholnoky Jenő ösztönzésére.

Néhány évi budapesti és pápai tanárkodás után a Mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémiára, a későbbi Agrártudományi Egyetemre nevezték ki, ahol a gazdaságföldrajz, agrár földrajz előadója, utóbb tanszékvezető docense volt. Az elsősorban a nagybirtokok igényei szerinti képzést nyújtó intézmény egyik megújítója lett. Első kezdeményezője volt annak, hogy az akadémia rendszeresen foglalkozzon a paraszti gazdálkodás problémáival, a parasztgazdaság modernizációjával is. Elképzeléseiről, munkájáról rendszeresen beszámolt a *Mosonvárm-*

egye, majd később a *Szabad Mosonvármegye* hasábjain. Megszervezte a nagyhírű és nagyhatású Széchenyi Népfőiskolát a tehetséges falusi fiatalok számára, kitűnő tanárok és elméleti szakemberek segítségével. A népfőiskolai oktatásban a hagyományos paraszti tudásra, mint alapra építettek, lehetőséget adva a kisebb birtokon gazdálkodóknak a korszerű agrárismeretek alkalmazásának elsajátítására. Az akadémiai és népfőiskolai előadásából született meg a saját korában teljesen új szemléletű *Mezőgazdasági földrajz* című egyetemi tankönyv, melyet azonban már csak Cikolaszigeten petróleumlámpa fényénél fejezhetett be. Nem utolsó sorban egykori tanárai Cholnoky, Teleki Pál és Györffy István professzorok és munkatársaik földrajzi, történelmi, néprajzi módszerei már e munkában is együttesen, egységesen jelentek meg. “Nem szabadna se papnak, se tanítónak, se gazdasági szakembernek, akik a falura visszamennek a nép közé élni, dolgozni, úgy kikerülni, hogy ne ismerjék azt a népet, akik között élnek” – volt pedagógusi hitvallása. Ez a szemlélet a fordulat évét követően elfogadhatatlannak bizonyult az új hatalom számára, s mivel ő sem tudott megbékélni a “politikai gazdaságtanná süllyesztett földrajztudománnyal”, eltávolították az egyetemről. Bár 1945-48 között legfőbb feladatának a paraszti gazdálkodás tudományos, agrárközgazdasági kutatását és oktatását tekintette, nem szakadt meg kapcsolata a földrajztudománnyal sem. 1946-ban, a magyar béketárgyalások kapcsán két – azóta is alapvető tanulmányt készített a Csallóközről, illetve a “pozsonyi hídfő” földrajzi és gazdasági jelentőségéről.

1949-től, kitanúsítottként nagyapja falujában, Cikolaszigeten talált menedéket. Hogy becsülettel megélhessen, favágóként kereste kenyerét, miközben kántora volt falujának. Munka közben belülről is megismerte a Szigetköz parasztembereinek, halászaiknak, pákászainak munkáját, gondolkodásmódját, hallgatta csodás történeteiket, meséiket.

Már házas, majd családós ember, mikor Győrött segédmunkát vállalhatott, majd –baráti segítséggel furulyát taníthatott a Zeneiskolában, miközben kántorkodott. Nem csak szülőföldjéhez, hazájához volt hű, kitartott tudományos érdeklődése mellett is. Miközben 1936-tól 1948-ig több mint száz cikke, tanulmánya könyve jelent meg, ebben az időszakban “kívülállóként” csak ismereteit gyarapíthatta, az általa korábban ismert gazdasági, földrajzi jelenségek változásait rögzíthette. Morvay Péter biztatására immár tudatosan gyűjtötte, rendszerezte gyermekkorának emlékeit, a ciklocai munka közben megismert és megélt néprajzi hagyományokat is. Ennek eredményeként Táltosok, tudósok, garabonciások címen megírta a Kisalföld addig szinte ismeretlen hitvilágát (In *Népünk Hagományai*ból. Budapest 1956). Az ötvenes években ritka emberi tartásával, helytállásával önkéntelenül is, tágabb környezetének példaképévé, a fiatal egyetemisták számára szinte legendává vált.

Az 1956-os forradalom napjaiban tanúsított embersége, tisztessége miatt, egy nagyszabásúra tervezett koncepció per áldozataként két évre megfosztották szabadságától.

Az 1960-as évektől immár másodszer töretlen hittel kezdte újra pályáját, a Mezőgazdasági Szakiskola tanáraként. Egy egyetemi tanár tudásával és felkészültségével oktatta történelemre a leendő mezőgazdasági szakmunkásokat. Néprajzi szakkört szervezett középiskolásoknak, és egyetemi hallgatóknak. Útmutatásával és segítségével kitűnő pályamunkák születtek, s a 60-as évek közepétől igaz nem kis harcok árán már saját korábbi kéziratban maradt munkái is megjelenhettek. Ahol csak mód kínálkozott hatalmas ismeretanyagát mind a tudományos fórumokon, mind a közművelődésben közkinccsé tette. Népszerű, szívesen látott vendége volt mindenütt az ismeretterjesztő rendezvényeknek. Több generáció örzi *Laci bácsi* felejthetetlen előadásait. Bármilyen feladatot kapott, bármilyen szakmai-, emberi kihívással kellett szembenéznie, azokat akár saját tapasztalatai alapján is bátran megtehetette. Timaffy Lászlónak tudományos munkáját a látszat ellenére mégis magányosan, elszigetelten kellett végeznie, nélkülözve bármilyen intézményi támogatást. Milyen kitartás, töretlen hit segíthet-

te, hogy 21 önálló kötete, s több mint kétszáz tanulmánya jelenhessen meg? Munkái, alap kutatásai nélkül a Kisalföld földrajzi és néprajzi vizsgálata szinte lehetetlen volna.

Tanulmányainak többsége a gazdaságnéprajz témakörét öleli fel. A hagyományos földművelés, állattartás, rétgazdálkodás, a paraszti üzemformák, munkaszervezet elemzésén túl vizsgálta a mezőgazdasági eszközkészletet, s azok nyelvészeti- névtani kérdéseit is. Behatóan foglalkozott a családszervezet, rokoni kapcsolatok, a temetkezés összefüggéseivel. Sajnos máig csak kéziratban olvasható a Kisalföld temetőiről készített elemzésének teljes anyaga. Jellemző, hogy nagy összefoglaló munkái közül csak az 1980-ban megjelent *Szigetköz néprajzi tájmonográfia* kapott helyet országos kiadónál. A *Rábaköz és Hanság*, illetve a már 1956-ban elkészült *Táltosok, tudósok, boszorkányok* című gyűjteményes kötet csak baráti segítséggel helyi kiadóknál látott napvilágot az 1990-es években.

Egyetlen mindig későn jött elismerés és díj sem pótolhatja immár kétszer keréketört életének meg nem valósított álmait. Mégis örökre velünk lehetnek megélt életével hitelesített gondolatai: “Talán az egész életemet egy hit fogja át, hogy mindent küldetésnek éreztem. Azt, hogy tálentumot, tehetséget kap az ember az Istentől, azt csak azért kapja, hogy használjon vele. A tudomány egymagában nem ér sokat, ha nem tudjuk kisugározni magunkból, öntudatlanul is. A tudást emberközelben vinni, átadni a következő nemzedéknek... A másik erőm a szeretet. Szeretem a hazámat, az embereket... A nehéz időkben a hitem tartott meg, s a nehézségeken a boldog családi élet segített át...”

Perger Gyula